

Prostor književne antike

Neven Jovanović
Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet
neven.jovanovic@ffzg.hr

Kolegij na poslijediplomskom studiju književnosti, izvedbenih umjetnosti, filma i kulture, ak. g. 2012/2013. — 6 ECTS, 1P 2S
www.ffzg.unizg.hr/klafil/dokuwiki/doku.php/s:prostor-knj-antike

1 Opis kolegija

Postavljamo temelje za usporedbu modernoga i antičkog sustava književnosti. Antičku književnost za nas predstavljaju grčka i rimska književnost (kako poganska, tako i kršćanska), od Homera do početka srednjeg vijeka. Termin “književnog prostora” (*spazio letterario*) odabrali smo kako bismo obuhvatili što više aspekata fenomena književnosti: materijalnu podlogu (razlika antičke knjige u odnosu na današnju); medij (usmenost, pisanost, izvedba); djelo i autora, publiku, kritiku i izdavače; sustav žanrova; pojam literarnoga i književne umjetnine; kanon; fenomene utjecaja, originalnosti i imitacije; odnos ideologije i književnosti.

Tablica 1: Model konteksta u diskursu prema Sari Mills

2 Grčka u doba polisa

- Usmenost i pisanost
- Mjesta i žanrovi: palača — epika; festival — korska lirika; gozba — monodija i jamb; Hesiod kao kontrast Homeru; geografija i “historije” od peripla do etnografije; teatar — drama (izvor, vrste, satirska igra); agora — političko i sudske umijeće uvjeravanja; pisani zakoni i pravna misao; politička književnost i historiografija (Herodot, Tukidid); gospodarska literatura; bez mjesta — utopija (i na pozornici); profesije — rasprave i priručnici (sofisti, retorika, matematika, medicina); gimnazij i škola — pisanje kao mimeza govora; Aristotel i enciklopedija

3 Grčka u helenizmu

3.1 Biblioteka i Muzej

- Aleksandrija: Kalimah, Apolonije Rodanin, Teokrit
- književne vrste: epigram; filologija i gramatika; mitografija, matematika, astronomija, mehanika, medicina, metrika i ritmika, geografija, fiziognomija; čudesa i kurioziteti — paradoksografija; pisanje o likovnim umjetnostima

3.2 Svijet helenizma

- Atena: filozofske škole
- Jeruzalem: židovstvo na grčkom
- Aleksandrija i Cirena; Pergam; Rod; Antiohija: “poluprazan” književni prostor; Kartaga; Rim (i Polibije)

4 Rim: proizvodnja teksta

- Pisano i ne-pisano
- Kulturni uzori i originalna rimska obilježja
- Žanrovi: ep; ljubavna poezija; povijest (povjesnica); filozofski tekstovi
- Tekst kao učitelj (didaktička književnost); prizemna muza (“stvarnosna” književnost); roman
- Kontakti vrsta i uzora (*variatio*, intertekstualnost, iste teme u različitim žanrovima)

- Funkcionalna znanja; ekonomija u tekstu (novac, proizvodnja, poljoprivreda i agronomija); pravni tekst; znanost i književni rad: enciklopedizam, priručnici, tehnika, filozofija, poezija

5 Rim: cirkulacija teksta

- Jezično stanje u Rimu (položaj dijalekata, funkcija prijevoda)
- Usmena komunikacija: teatar, umjetnost žive riječi
- Pisana komunikacija: knjiga i čitanje, uloga pisma u javnosti (natpisi), proizvodnja i difuzija tekstova i knjiga, epistolografija, školski tekstovi
- Geografija rimske književnosti
- Ideologija: moć, vladar, tekst

6 Rim: aktualizacija (repcija) teksta

- Imitacija ili krađa? Aluzije i prisvajanja
- Upotreba historiografije u renesansi; ljubavna poezija i Ovidije; daljnji razvoj romana kao vrste; razvoj epa (model za narodne jezike, kršćanstvo kao alternativa); teatar
- Likovnost
- Opera i Rim
- Interpretacije: između uzora kojima se treba diviti i kontroliranih čitanja
- Masovni mediji: film i strip